

Dvanáct příběhů Bratra Palečka

Skutky, které konal Bratr Jan Paleček u dvora krále Jiříka českého. Byl z rodu rytířského a žil jako rytíř velice šlechtně, byl velmi milý králi a všem dobrým lidem vzácný, jen světem a těm, kdo milují svět byl považován za nemoudrého kvůli tomu, že nikdy nikomu nedokázal zamlčet pravdu.

1.

Královský rádce nad rádce

Bratr Paleček obvykle býval blízko králi Jiříkovi na všech jeho poradách a všude se směl volně pohybovat. A když ho někdy král Jiří neviděl, tehdy mu po něm bylo smutno. Bratr Paleček měl na poradách ve zvyku se v místnosti posadit a pozorně hledět, jaké rady čeští páni králi dávají. Nejprve si udělal jmenný seznam všech členů jednání a krále si uvedl na posledním místě. A pak za jméno každého pána (člena jednání) kreslil křivku či linku podle toho, jak kdo radil. Kdo radil k prospěchu země a občanů, tomu kreslil přímou linku, když však někdo dával radu jen pro svůj prospěch, tomu nakreslil křivou čáru. Když byl konec jednání a každý už své názory představil, tehdy Bratr Paleček zvolal ze svého místa u stolu blízko dveří: „Aj, bratře králi! Na rovínu, na rovínu! Ty nyní dáváš v sázku svoji duši, svoje lidi a celou zemi!“ Když pak král odcházel s pány z té místnosti, ptal se Bratra Palečka: „Co sis to tam psal?“ A on mu odpověděl: „Bratře králi! Psal jsem o tobě a o bratrech pánech, kteří ti dávají rady.“ A tak si čeští páni na Palečka dobrý pozor dávali.

2.

Chudí páni umírají hladu

Jednoho času, když jezdil Bratr Paleček s králem kolem Prahy na projížďku, zeptal se ho: „Bratře králi! Čí je tato pěkná vesnice s rybníky a loukami?“ Král mu odpověděl: „Bratře Palečku! Patří těm ubohým lidem ke špitálu svatého Ducha u mostu.“

Tehdy Paleček dlouho nečekal a v pátek šel do toho špitálu a s těmi ubohými lidmi obědval. Oni neměli na svém stole nic než polévku, kroupy a drobné rybky v rosolu. Další pátek šel Paleček na oběd ke správci toho špitálu, ačkoliv od něj nebyl pozván a jedl s ním. Tam bylo k obědu jídla víc než dost a dvoje vína a k tomu mladé paní. Paleček ani nepočkal na poslední chod, vstal od stolu a běžel ke králi a lítostivě mu vyprávěl: „Ó bratře králi, zle je, zle je tak, že už nemůže být hůře!“ A král mu odpoví: „Co se děje, milý Palečku?“ „To se děje, bratře králi, že ubozí páni mají pro sebe dost velké panství a přitom musí hladem zmírat a jejich služebníci a správci mají všeho nazbyt!“ I král řekl: „Kde se tak děje? To by nebylo dobře, kdyby se služebníci měli mít lépe než jejich páni.“ „Pamatuješ-li si, bratře králi, když jsme byli na projížďce okolo Prahy, ptal jsem se tě, čí je to vesnice pěkná s rybníky a velkými loukami a ty jsi mi odpověděl, že je těch ubohých lidí ze špitálu svatého Ducha. A proto jsem musel zjistit, jak oni své panství užívají za svými stoly. Aj, šel jsem k nim na oběd, dnes je to týden, jedl jsem s nimi, a oni ubozí páni neměli nic než polévku a nemastné kroupy a rybičky drobné, kostlivé v rosolu. A dnes jsem byl u oběda u jejich služebníka, mistra špitálského a měli jsme tam všeho nazbyt, ryby několikery, s kořením, smažený, v rosolu a také pečené, víno dvoje a také mladé paní. A proto, bratře králi, hned se mnou pošli pro toho jejich služebníka správce a příkaž, aby svým pánům dával také ryby s kořením a lépe o ně pečoval z toho jejich panství, ať už netrpí více hladem a nouzí, aby tebe král nebeský pro takovouto nepravost a pro nezaopatření těch ubohých pánů netrestal!“ A tak král Jiří poslal hned svého nejvyššího úředníka do toho špitálu a přikázal, aby jim dávali v pátek dvoje ryby s kořením a v rosolu, jak se až dodnes děje.

3.

Vražda dívky v Praze

Jednou večer se v Praze stala vražda mladé dívky. Vrah však stačil utéct dříve, než zamkli dům. Když přišel rychtář se služebníky do toho domu, našel tam mladíka Dubčanského a myslel si, že je vrahem on. Proto ho nechal zatknout. Hned druhý den ráno vedli Dubčanského na popravu. Ubohý mladík volal: „Ach, všemohoucí milý Bože! Kéž je ti líto, že musím ze světa odejít a ani nemohu být milostivým králem vyslechnut!“ Toto volání slyší bratr Paleček, který jde právě kolem. Neváhal a řekl: „Bratře rychtáři, i ty, bratře kate – počkejte zde s tímto vězněm, dokud se nevrátím od bratra krále.“ A rychle běží na hrad ke králi. Praví mu: „Bratře králi, slyšel jsem na tebe žalobu ke králi nebeskému od ubohého vězně. Proto jsem přiběhl, abych ti to pověděl. Pokud jsi lepší nežli Pán Kristus – Syn Boží, a ten člověk je horší nežli sám ďábel, nemusíš ho vyslechnout. Pokud ale nejsi lepší než Pán Kristus a není-li on horší než ďábel, měl bys ho spravedlivě vyslechnout. Vždyť i Kristus vyslechnul ďábla při pokušení na poušti.“ Král mu řekl: „Není na světě, milý bratře Palečku, nikoho lepšího, než Pán Kristus, ani horšího než ďábel. Co tím myslíš?“ I řekl Paleček: „Bratře králi! Na náměstí vedou jednoho mládence na popravu a on s pláčem lituje svého života i té nespravedlnosti, že se před tebou nemůže obhajovat. A tak jsem nařídil rychtáři i katovi, aby s ním počkali, dokud se od tebe nevrátím. Proto se mnou pošli strážce, aby ho před tebe přivedli a tys ho mohl vyslechnout.“ A tak se stalo, že ten Dubčanský byl přiveden před krále. Po výslechu mu byla dána podmínka, aby do čtyř týdnů dokázal, že není tím vrahem. Krátce na to se zjistilo, kdo je tím viníkem a Dubčanský byl prohlášen na nevinného. A byl živ čtyřicet let a jeho rod trvá dodnes.

4.

Politická korektnost

Z kostela na pražský hrad přišli před krále kanovníci ve svých popelečných kutnách a vážně s ním mluvili o svých potřebách. Bratr Paleček jde kolem nich ke králi a přitom chytne za ty jejich vocásky jednoho kanovníka, který právě mluví a trhne jím a řekne: „Hara, hara! Naši již kožichy na ruby obrátili a přitom ještě masopust není.“ Tehdy se ten řečník zastydí a řekne: „Králi, prosím tebe, ať nám tento dobrý muž dá pokoj!“ Tehdy král Jiří neochotně poví: „Bratře Palečku! Proč nenecháš pány kněží na pokoji?“ Paleček na to: „Bratře králi! Kdo jsou to páni kněží? Prosím tebe, ať se mi nediví, já jsem opravdu měl za to, že jsou to masopustní blázni, kteří rádi v masopustu takto kožichy obracejí.“

A tak král přikázal napsat do Říma dopis podle přání těch kanovníků. Přišel k němu kancléř a ptal se ho, jakým titulem má oslovit papeže. Král odpověděl: „Napiš jemu tak, jak je běžné: Svatému a nejsvětějšímu otci!“ Paleček na to řekl: „Bratře králi! Ne, nedávej takový titul! Musel bys pak toho litovat.“ Řekl král: „Ale vždyť je to tak běžným zvykem.“ Řekl Paleček: „Bratře králi! Hleď si pravdy a spravedlnosti, jak na křesťanského krále náleží a nehleď na nesprávné zvyky! Prosím tebe, bratře králi, kdybys chtěl někdy psát do nebe Pánu Bohu, jaký titul bys jeho svaté božské milosti chtěl dát, když jsi ho již udělil papeži?“ I řekl král: „Nu, bratře Palečku! Jaký titul mu tedy mám napsat?“ Odpověděl Paleček: „Přikáž, ať je osloven tak, jak je samo v sobě pravé a nepochybné: „Tomu pyšně pyšnému a nejbohatšímu biskupu a pánu v Římě má býti dopis odevzdán!“

5.

Vrácené peníze

Jednou se stalo, že nějaká paní Říčanská, vdova, se na svého rychtáře velice rozhněvala a jako zadostučinění mu vzala několik kop peněz. Ten přišel za Palečkem a prosil ho, aby se za něj přimluvil, aby mu zase něco navrátila. Ten mu odpověděl: „Rád se o to pokusím. Přijď v neděli k paní, já tam budu obědvat.“ Rychtář tedy podle domluvy přišel a když vstoupil do dveří, řekl: „Dej

Pán Bůh dobrý den, paní, Vaší Milosti, paní milostivá!“ Tehdy Paleček jemu řekl: „Ó, nešlechtný lháři! Jdi z očí pryč!“ A paní řekla: „Milý Palečku! Proč s ním mluvíš tak neuctivě?“ Ten řekl: „Protože nemluví pravdu. Říká ti, že jsi milostivá paní, a ty jsi jeho ukrutná tyranka. Kdyby místo toho řekl: ‚Dej Pán Bůh dobrý den, paní nemilostná!‘, nebyl by lhářem. A proto, nechceš-li z něho mít lháře, ale pravdomluvného rychtáře, navrať mu zase jeho peníze a potrestej ho ne na měsíci, ale slovy anebo vazbou a pak budeš skutečně milostivá paní!“ A tak mu pomohl, že opět přišel ke svým penězům.

6.

Na práci k chudým, na jídlo k bohatým

Bratr Paleček měl ve zvyku chodit v létě pomáhat chudým lidem ve vesnicích stavět a opravovat chalupy. Ale na jídlo tam chodil jen tam, kde viděl veliké stavení, nebo k zemanům či správcům. Někteří z nich mu říkali: „Milý bratře Palečku! Vždyť jsi u nás nepracoval, proč tedy u nás jíš?“ Paleček říkal: „Oj, víš co, bratře? Až ty budeš tak chudý a nuzný jako tamten, tehdy já přijdu tobě s prací na pomoc. A až bude tamten tak bohatý, jako jsi ty, tehdy půjdu k němu jíst.“ A tak všude měli Palečka rádi ve svých domech.

7.

Palečkův měšec

Bratr Paleček dostával každou sobotu od krále patnáct bílých grošů. Dával si je do svého měšečku u pasu a z nich rozdával tomu, kdo mnoho dětí měl anebo neměl žádný nebo málo dobytka. Jednou přišel na noc do krčmy, kde byl jeden zlosyn, který myslel na to, jak by Palečkovi jeho měšec v noci uřízl. A Paleček to věděl. Když už byli sami dva v jizbě, dlouho leželi a nespali až do půlnoci, Paleček vstal, začal budit toho zlosyna, který dělal, že spí a přikázal mu, aby rozsvítil světlo, že mu chce dát na pivo. A když rozsvítil, Paleček vysypal z měšečku všechny peníze, rozpočítal je na dvě hromádky po sedmi a půl groši. A řekl mu: „Milý bratře! Víím o tom, že ty nespíš a myslíš na můj měšeček, jak bys mi ho uřízl, a já také nespím, protože se toho bojím a tak oba sobě hlavy kazíme. Proto pojď sem a vezmi si kterou chceš hromádku a pak svobodně spěme a dejme si navzájem pokoj. A prosím tě i napomínám, milý brachu, nech toho řemesla! Nenecháš-li toho, budeš jistě za takové řemeslo viset.

8.

Jít či nejít na pout’?

Jednoho času pomáhal Paleček nějakému člověku pokrývat stodůlku. V tom jede kolem královna ke svatému Prokopu na odpustky tři míle daleko od Prahy. Jeden ze služebníků poznal Palečka a řekl o něm královně. A královna na něj zavolala, aby k ní přišel dolů. A zeptala se ho: „Milý bratře Palečku! Prosím tě, řekni mi, co mi Pán Bůh za to dá, když půjdu zbytek cesty na pout’ pěšky?“ Paleček jí odpověděl: „Pokud bude i jiným tulákům a lenochům platit, může ti také něco dát, když to nezmeškáš. Ó, kdybys byla raději doma a na řiti seděla a nějaké příze napředla a potom z ní plátno nechala udělat a chudým je rozdala, jistou odměnu bys měla.“ A tak královna se zase zpátky k Praze obrátila a předla a Paleček také ke své robotě chudému na stodůlku šel.

9.

Vše naopak

Na Velký pátek býval Bratr Paleček veselý a zpíval si stejně jako na Velikou noc a v masopustní dny velice plakal a k Pánu Bohu se modlil, svatě, více než v jiné dny jednal a často litoval těch zbytků a obžerství, které mezi lidmi jsou.

10.

Tělo Kristovo v hnoji

Za městem našel Paleček jednoho nemocného člověka zakopaného v hnoji. Měl syfilis a proto se ho lidé štítili a ani do špitálu ho nechtěli přijmout, protože se báli nakažení ostatních. Tehdy Paleček běžel do Týnského chrámu k Mistru Rokycanovi a řekl mu: „Bratře Rokycane! Zle se děje. Nalezl jsem tam v hnoji zakopaného samotného Krista Pána. Proto tě prosím, pošli se mnou co nejrychleji můžeš čtyři žáky, aby mi pomohli ho zdvihnout a poctivě toho milého Krista k tobě přinést!“ Rokacana vzal čtyři žáčky s komžičkami a se zvonečky a poslal je k Palečkovi. Když je Paleček uviděl, řekl: „Ach bratře Rokycane! To nic není. Pošli se mnou ty silné chlapy s nosítky, protože budou mít co dělat. Rokacana tedy vyslal čtyři osoby, silné kumpány ze školy, s nosítky. A když přišli, řekl jim Paleček: „Nuže, milí bratři! Tady máte tělo Boží. Pomozte mi ho uctivě vložit na nosítka a přineste je k bratru Rokycanovi!“ A když ho přinášeli na faru, řekl Paleček: „Nuže, bratře Rokycane! Tady máš ubohého nahého Krista. Prosím tě, oblékni ho a prokaž mu milosrdenství tak, jak jiné učíš, že co nejmenšímu z lidí učiníte, to samotnému Bohu činíte.“ A tak Rokycana hned před Palečkem toho chudého oblékl a přikázal, aby ho donesli do špitálu.

11.

Jak Paleček mluvil s rybami

Jednou v pátek šel Paleček mezi mladé služebníky do královské světnice a zjistil, že nemají na svých stolech dobré ryby. Tehdy Paleček vzal jednu malou ryбку a přiložil si jí k uchu a ptal se jí, zda-li ví něco o jeho bratru. Potom to stejné udělal s další rybkou a pak další. Ti mládenci se dali do smíchu až se král zeptal, čemu se smějí. Maršálek odpověděl: „Bratr Paleček sedí mezi mládenci u stolu a mluví s rybami.“ A král řekl: „Co tam děláš? Proč nejdeš k nám ke stolu?“ A Paleček řekl: „Bratře králi, povím ti. Měl jsem bratra rybáře a on se utopil a tak se těchto ryb ptám, jestli o něm něco vědí.“ A král jemu řekl: „A co ti odpověděly?“ Paleček odpověděl: „Oni mi řekli, že neví nic, protože jsou velmi mladé, abych se zeptal těch starých, které jsou na tvé míse.“ A tak král přikázal svému kráječce položit před Palečka na talíři ty největší ryby. Z nich pak Paleček nakrmil ty mládence starými a dobrými rybami.

12.

Pán Bůh v sukni

Bratr Paleček míval během roku mnoho sukní, protože vždy, když viděl chudého člověka, který měl mnoho dětí a neměl sukni, hned dal mu tu svoji. Pak přišel ke králi a řekl: „Bratře králi! Dej mi sukni, tu první jsem dal Pánu Bohu.“ Král mu řekl: „A kde jsi viděl Pána Boha, že jsi mu dal sukni?“ „Bratře králi! Copak neznáš to Písmo, kde Kristus Pán říká: Co jste učinili tomu nemenšímu z lidí, mně jste učinili?“

Mnoho dalších znamenitých věcí činíval Bratr Paleček a mnoho milosrdných skutků, které tady nejsou vypsány. Shrnuto závěrem: staří lidé, kteří Bratra Palečka znali a vídali, za pravdu uznali, že veškerá jeho snaha a péče byla o chudé lidi a o špitály. Usiloval o to, aby kněží žili ctnostným životem a aby nebyly zmařenou solí, ale spolehlivě lidem pravdu oznamovali. Krále Jiřího napomínal, aby se na každém místě bál nebeského krále a o lidi pečoval a vládl jim v pokoji a spravedlnosti. A tak u krále svůj zbožný, křesťanský život dokončil, s králem se rozloučil a Pánu Bohu svoji duši odevzdal. Král Jiří po něm velice tesknil a už ne dlouho živ byl. Amen.